

بررسی کیفیت زندگی مرتبط با سلامت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایلام در سال ۱۳۸۴

نویسندگان: مرتضی منصوریان* دکتر داود شجاعی زاده** کورش سایه میری***

دکتر عبدالخالق کیخاوند****

* کارشناس ارشد آموزش بهداشت - عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گلستان
 ** استاد دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی - دانشگاه علوم پزشکی تهران
 *** کارشناس ارشد آمار زیستی - عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام
 **** متخصص بیماریهای عفونی - عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام

چکیده

کیفیت زندگی عبارتست از پندارهای فرد از وضعیت زندگی سلامت فعلی اش بر اساس فرهنگ و نظام ارزشی او و ارتباط این دریافت ها با اهداف، اولویت ها و استانداردهای مورد نظر فرد. این مطالعه با هدف بررسی کیفیت زندگی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایلام انجام شد.

این مطالعه توصیفی - تحلیلی از نوع همبستگی بر روی ۲۴۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایلام که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده بدون جایگزینی انتخاب شدند صورت پذیرفت ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه ۳۶ سوالی بررسی سلامت (SF۳۶) بود که روایی و پایایی آن به اثبات رسید ($\alpha=0/8$). داده ها با استفاده از نرم افزار آماری spss و آمار توصیفی و آزمون‌های ناپارامتریک کروسکال والیس و من‌ویتنی در سطح معنی‌داری $p < 0/05$ آنالیز شد.

میانگین سنی دانشجویان ۲۲ سال، ۷ درصد متاهل و بیش از نیمی (۵۷/۱ درصد) از دانشجویان زیاد نگران آینده شغلی خود بودند. نتایج نشان داد بین کیفیت زندگی مرتبط با سلامت و متغیرهای جنس ($p = 0/039$)، سال ورود به دانشگاه ($p = 0/01$)، میزان علاقه به رشته تحصیلی ($p = 0/021$)، هزینه مصرفی ماهانه ($p = 0/022$) نگرانی درباره آینده شغلی ($p = 0/001$) و درآمد خانواده ($p = 0/004$)، ارتباط معنی داری وجود داشت. همچنین دانشجویان دختر کیفیت زندگی بالاتری داشتند دانشجویان سال بالاتر و دانشجویان متاهل کیفیت زندگی بالاتری نسبت به ورودی‌های جدید و دانشجویان مجرد داشتند ($p < 0/05$). با توجه به نتایج فوق پیشنهاد می‌شود به کیفیت زندگی دانشجویان به عنوان نسل آینده ساز کشور توجه بیشتری شود تلاش برای مهیا کردن زمینه اشتغال و ازدواج برای آنها، ارائه خدمات بیشتر به دانشجویان و حمایت مالی از دانشجویان از مواردی هستند که می‌تواند باعث ارتقاء کیفیت زندگی آنها شود.

واژه های کلیدی

کیفیت زندگی، دانشجو، ایلام

طلوع بهداشت

فصلنامه پژوهشی

دانشکده بهداشت یزد

سال ششم

شماره دوم

تابستان ۱۳۸۶

شماره مسلسل: ۲۰

مقدمه

کیفیت زندگی را سازمان جهانی بهداشت پنداره‌های فرد از وضعیت زندگی اش با توجه به فرهنگ و نظام ارزشی که در آن زیست می کند و ارتباط این دریافتها با اهداف، انتظارات، استانداردها و اولویت های مورد نظر فرد تعریف کرده است (۱).

کیفیت زندگی در علوم پزشکی تحت عنوان کیفیت مرتبط با سلامت است (health Related quality of life) که عبارتست از: ارزیابی ذهنی فردی از وضعیت سلامت کنونی اش، مراقبت های بهداشتی، فعالیتهای ارتقاءدهنده سلامتی که موجب سطحی از فعالیت کلی می شود و به فرد اجازه می دهد که اهداف ارزشمند زندگی را دنبال کند (۲).

پژوهشگران سه ویژگی اساسی را برای کیفیت زندگی در نظر می گیرند شامل: چند بعدی بودن، ذهنی بودن و پویا بودن. چند بعدی بودن بر پایه ابعادی که ارتباط نزدیکی با هم دارند، بطور کلی سه بعد اساسی کیفیت زندگی مربوط به سلامت جسمی، روانی، اجتماعی می باشد این ابعاد را می توان بصورت زیر تعریف کرد. بعد جسمی عملکرد کامل بدن است و به دریافت فرد از توانایی هایش اطلاق می شود. بعد روانی حالت توازن و سازگاری فرد با خود و دیگران است و بعد اجتماعی به توانایی فرد در برقراری ارتباط با اعضاء خانواده، همسایگان و سایر گروههای اجتماعی ارتباط دارد (۳) همچنین کیفیت زندگی یک موضوع ذهنی و پویاست یعنی در هر زمان نسبت به زمان دیگر متفاوت است.

بررسی های به عمل آمده در پایگاه اطلاعاتی مدلاین نشان داد که مقالات موجود تحت عنوان کیفیت زندگی و کیفیت زندگی مرتبط با سلامت بین سالهای ۱۹۸۵ تا ۱۹۹۴ از ۲۱ درصد کل مقالات به ۷۶ درصد افزایش یافته است (۴).

کشور ایران بر اساس سرشماری سال ۱۳۷۵ بیش از ۱۷ میلیون جوان دارد که در سال ۱۳۸۵ این رقم به

۲۴/۴ میلیون نفر رسیده است (۵) و قشر عظیمی از این جوانان را هم دانشجویان تشکیل می دهند، دانشجویان بنا به دلایل مختلفی از جمله دوری از خانواده، شرایط خاص دوره جوانی، حجم زیاد دروسها، مشکلات اقتصادی، آینده شغلی مبهم و نا مشخص و ... مستعد از دست دادن سلامت عمومی هستند بنابراین این مطالعه با هدف بررسی کیفیت زندگی مرتبط با سلامت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایلام انجام شد.

روش بررسی

این تحقیق یک مطالعه توصیفی تحلیلی از نوع همبستگی بود که در آن تعداد ۲۴۰ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایلام بصورت تصادفی ساده بدون جایگذاری انتخاب شدند ابزار جمع آوری داده ها نسخه فارسی پرسشنامه استاندارد بین المللی SF۳۶ بود این پرسشنامه دارای ۳۶ سوال است اعتبار این پرسشنامه به وسیله روش اعتبار محتوا و پایایی آن نیز با مطالعه ای پایلوت و با استفاده از آزمون آماری آلفاکرونباخ ($\alpha=0/8$) مورد تایید قرار گرفت. چون کیفیت زندگی متغیری کیفی است، بنابراین در آنالیز داده ها از میانگین رتبه ای استفاده شد. که سلامت جسمی، روانی و اجتماعی را ارزیابی می کند. نحوه نمره دهی در این پرسشنامه بین صفر و ۱۰۰ است به این معنی که هر قدر نمره فردی به ۱۰۰ نزدیک تر باشد کیفیت زندگی او بالاتر است. بنابراین در آنالیز داده ها از میانگین رتبه ای استفاده شد.

افراد مورد مطالعه براساس میانگین رتبه اخذ شده و انحراف معیار به چهار گروه رتبه بندی شدند. مرتبه اول، نمرات بین صفر تا ۴۴، مرتبه دوم نمرات بین ۴۵ تا ۵۹، مرتبه سوم نمرات بین ۶۰ تا ۷۴ و مرتبه چهارم نمرات بیش از ۷۵.

پس از جمع آوری داده ها و مشخص شدن نحوه نمره دهی، داده ها وارد نرم افزار آماری SPSS شدند و با آمار توصیفی و تست های آماری من ویتنی و کروسکال

دختر، ۷ درصد دانشجویان متاهل، بیشترین شرکت کنندگان از رشته های پزشکی و پرستاری با فراوانی ۳۹ نفر (۱۶/۳ درصد)، کمترین مربوط به رشته مامایی با فراوانی ۱۶ نفر و بیش از نیمی (۵۰/۸ درصد) از دانشجویان، بومی استان ایلام بودند. ۴۸ درصد دانشجویان کم و تا حدودی به رشته تحصیلی خود علاقمند بودند (جدول شماره ۱).

والیس در سطح معنی داری ($p < 0.05$) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

نتایج نشان داد میانگین سنی دانشجویان مورد مطالعه ۲۲/۸ سال، بیشترین و کمترین سن به ترتیب ۳۰ و ۱۸ سال بود و بیشترین شرکت کننده ها ۲۰ ساله بودند. ۶۴ درصد دانشجویان مورد مطالعه دانشجویان

جدول شماره ۱- مشخصات دموگرافیک افراد تحت مطالعه

درصد	تعداد			درصد	تعداد		
۱۹/۲	۴۶	بی سواد	تحصیلات مادر	۴۷/۱	۱۲۰	کمتر از ۲۰	گروه سنی
۴۵	۱۰۸	ابتدایی		۴۱/۳	۱۱۶	۲۰ تا ۲۵	
۱۵/۴	۳۷	راهنمایی		۲	۴	بیشتر از ۲۵	
۱۶/۷	۴۰	دیپلم	جنس	۳۵/۸	۸۶	مرد	
۳/۷	۹	دانشگاهی		۶۴/۲	۱۵۴	زن	
۸/۴	۲۰	کارگر	وضعیت تاهل	۹۲/۹	۲۲۳	مجرد	
۲۷/۹	۶۷	کارمند		۷/۱	۱۷	متاهل	
۱۰/۴	۲۵	بازاری		تحصیلات پدر	۱۲/۱	۲۹	بی سواد
۳۲/۹	۷۹	شغل آزاد	۳۵		۸۴	ابتدایی	
۱۹/۲	۴۶	بیکار	۱۷/۵		۴۲	راهنمایی	
۹۳/۸	۲۲۵	خانه دار	شغل مادر	۲۰	۴۸	دیپلم	علاقه به رشته
۴/۶	۱۱	کارمند		۱۲/۵	۳۰	دانشگاهی	
۱/۶	۴	شغل آزاد	نگرانی درباره آینده شغلی	۶/۳	۱۵	خیلی کم	
۲۳/۸	۵۷	بسیار زیاد		۱۰	۶۲	کم	
۳۳/۳	۸۰	زیاد		۳۱/۷	۷۶	تا حدودی	
۲۲/۱	۵۳	تا حدودی		۲۵/۸	۲۴	زیاد	
۱۰	۲۴	کم	۲۶/۲	۶۳	بسیار زیاد		
۱۰/۸	۲۶	خیلی کم					

ولی بین کیفیت زندگی مرتبط با سلامت و متغیر های سن ($p=0/313$)، رشته تحصیلی ($p=0/147$)، مقطع تحصیلی ($p=0/12$)، تحصیلات پدر ($p=0/17$)، تحصیلات مادر ($p=0/7$)، شغل پدر ($p=0/117$)، شغل مادر ($p=0/7$) و درآمد خانواده ($p=0/159$) ارتباط معنی داری وجود نداشت که توان این روابط به ترتیب ۷۶ درصد، ۶۵ درصد، ۸۴ درصد، ۸۳ درصد، ۷۵ درصد، ۷۳ درصد، ۶۴ درصد و ۶۰ درصد بود.

نتایج تحقیق نشان داد که بین کیفیت زندگی مرتبط با سلامت و متغیر های جنس ($p=0/39$)، سال ورود به دانشگاه ($p=0/1$)، میزان علاقه به رشته تحصیلی ($p=0/21$)، هزینه مصرفی ماهانه ($p=0/22$)، نگرانی در باره آینده شغلی ($p=0/01$) و درآمد خانواده ($p=0/04$)، ارتباط معنی داری وجود داشت (جدول شماره ۲).

جدول شماره ۲- ارتباط کیفیت زندگی با متغیر های دموگرافیک

نتیجه آزمون	نمره	تعداد	متغیر		نتیجه آزمون	نمره	تعداد	متغیر	
			بسیار زیاد	زیاد				زن	جنس
$P=0/21$	۷۰/۸۵	۱۵	بسیار زیاد	علاقه به رشته	$P=0/39$	۷۰/۹۵	۱۵۴	زن	سال ورود
	۶۹/۸۳	۶۲	زیاد			۶۳/۴۵	۸۶	مرد	
	۶۸/۴۰	۷۶	تاحدودی		$P=0/1$	۷۹/۹۵	۳	۱۳۷۸	
	۶۶/۵۱	۲۴	کم			۷۵/۶۷	۱۲	۱۳۷۹	
	۵۳/۰۶	۶۳	خیلی کم			۶۹/۵۵	۱۰	۱۳۸۰	
$P=0/22$	۶۷/۶۲	۲۸	بیش از ۵۰	هزینه مصرفی (هزار تومان در ماه)	$P=0/01$	۶۸/۲۲	۲۷	۱۳۸۱	نگرانی درباره آینده شغلی
	۶۵/۳۱	۳۳	۵۰ تا ۴۰			۶۷/۱۷	۱۰۶	۱۳۸۲	
	۶۳/۶۲	۴۹	۴۰ تا ۳۰			۶۸/۲۵	۸۰	۱۳۸۳	
	۶۲/۱	۴۸	۳۰ تا ۲۰			۷۶/۹۲	۵۵	خیلی کم	
$P=0/04$	۵۹/۴۱	۲۲۳	مجرد	وضعیت تاهل	$P=0/01$	۷۳/۹۵	۵۱	کم	نگرانی درباره آینده شغلی
	۷۰/۸۹	۱۷	متاهل			۶۷/۳۹	۸۰	تاحدودی	
						۶۴/۲۱	۲۴	زیاد	
						۵۷/۲۷	۲۶	بسیار زیاد	

آمده در تحقیق انجام شده توسط مرکز ملی بهداشت آلمان است (۴) زیرا در آن تحقیق کیفیت زندگی در مردان در تمام ابعاد بیش از زنان بود به نظر می رسد

بحث

کیفیت زندگی در زنان در این مطالعه بیش از مردان می باشد که این نتیجه گیری برخلاف نتایج بدست

در دانشگاه به این نتیجه می‌رسند که علاقه چندانی به رشته خود ندارند چنانکه در تحقیق حاضر حدود یک پنجم دانشجویان کم به رشته تحصیلی خود علاقه مند بودند که این نتایج با نتایج منصوریان (۹) هماهنگی دارد.

با توجه به نتایج فوق لازم است به کیفیت زندگی دانشجویان به عنوان نسل آینده ساز کشور توجه بیشتری شود تلاش برای اشتغال دانشجویان به عنوان مهمترین دغدغه آنها، ارائه خدمات بیشتر به دانشجویان و حمایت مالی از دانشجویان تشویق آنها به فعالیت های سازنده و مفید مانند ورزش ازمواردی هستند که می‌تواند باعث ارتقاء کیفیت زندگی آنها شود.

تشکر و قدر دانی: بدینوسیله از معاونت دانشجویی و آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام که در زمینه اجرای این تحقیق همکاری کردند تشکر و قدردانی می‌شود.

References

- ۱- Mooldon M. *what are quality of life measurement measuring?* B- MY ۲۰۰۲; ۳۱۵(۱۳۰): ۵۴۲-۵۴۵.
- ۲- Rose B, Monae M. (pediatrics) Health related quality of life in urban elementary schoolchildren. ۲۰۰۳; ۱۱۱(۶): ۱۳۷۲ - ۱۳۸۱.
- ۳- Donald A – What is quality of life? Clinical lecture in epidemiology University College London- ۲۰۰۲.
- ۴- Gee j. *the SF ۳۶ questionnaire and its usefulness in population studies: results of the German health interview and examination survey.* European Psychiatry ۲۰۰۳; ۲۰(۳): ۲۰۵-۲۱۲.

این اختلاف مربوط به فرهنگ ایرانی است که در آن مسئولیت امرار معاش برعهده مرد است لذا دانشجویان پسر بیشتر در زمینه اشتغال دغدغه دارند و همین عامل کیفیت زندگی آنها را تحت تاثیر قرار می‌دهد هزینه مصرفی ماهانه بعنوان عاملی است که بر کیفیت زندگی دانشجویان تاثیر می‌گذارد این نتیجه گیری با نتایج مطالعه Mona E mansour و همکارانشان (۲) که در دانش آموزان انجام دادند هماهنگی داشت بطوری که در آن تحقیق هم کسانی که از سطح درآمد و رفاه بیشتری برخوردار بودند کیفیت زندگی بالاتری داشتند. در مطالعه حاضر بین کیفیت زندگی و میزان درآمد خانواده ارتباط معنی داری مشاهده نشد ($p= ۰/۱۵۹$) که این نتایج با مطالعه گشتاسبی هماهنگی داشت (۷)، ولی در تحقیق Leininger, M (۶) سطح درآمد و کلاس اجتماعی بر کیفیت زندگی افراد تاثیر داشت که این نتایج مغایر با مطالعه حاضر می‌باشد به نظر می‌رسد این تفاوت ناشی از تفاوت در جامعه مورد مطالعه باشد.

اشتغال یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های جوانان به خصوص جوانان تحصیل کرده است. آمارها نشان می‌دهد که بیشترین درصد بیکاران در گروه تحصیل کرده‌های دانشگاهی وجود دارد. لذا مشکلات مربوط به اشتغال بعد از فارغ‌التحصیلی بیشترین دغدغه ذهنی آنها را تشکیل داده و در کیفیت زندگی آنها تاثیر می‌گذارد این نتایج با نتایج شجاعی زاده (۸) هماهنگی دارد. این یافته به نظر منطقی می‌آید، زیرا دستیابی به شغل از اهداف اکثر افرادی است که در دانشگاه تحصیل می‌کنند.

متأسفانه با توجه به سیستم گزینش دانشجو در کشور و وجود سد کنکور و با توجه به اینکه ادامه تحصیل در دانشگاه برای بسیاری از جوانان بعنوان مهمترین راه تامین شغل مطرح است لذا جوانان صرفاً سعی دارند وارد دانشگاه شوند ولی در مورد آینده شغلی رشته ای که در آن می‌خواهند ادامه تحصیل دهند اطلاع چندانی ندارند به همین دلیل پس از گذراندن چند واحد

۸- شجاعی زاده داود، آغاز محمد حسن، منصوریان مرتضی. *بررسی کیفیت زندگی مرتبط با سلامت دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی شهر تهران*. مجله علمی امداد پژوهان تابستان ۱۳۸۴، شماره ۱۰، صفحه ۵۱.

۹- منصوریان مرتضی، بهنام پور ناصر، کارگر مهدی، رحیم زاده هادی. *بررسی کیفیت زندگی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان*. مجله علمی دانشکده پرستاری و مامایی بویه ۱۳۸۵، دوره سوم، شماره ۲.

۵- زنجانی حبیب ا... جمعیت، توسعه و بهداشت باروری، نشر بشری، سال ۱۳۸۵، صفحه ۷۴.

۶- Madeleine Leininger. *Quality of life from a Tran cultural nursing perspective*. *nursing Science Quarterly* ۲۰۰۳; ۷(۱): ۲۲-۲۸.

۷- گشتاسبی احمد. *بررسی کیفیت زندگی وابسته به سلامت در تهران*. خلاصه مقالات اولین همایش سراسری کیفیت زندگی. دانشگاه تربیت مدرس ۱۳۸۳، صفحه ۲۵.

A Study Of the Quality Of Students'Life in the University Of Medical Sciences Of ILAM in ۱۳۸۴

Mansourian M*(M.Sc)-Shojaeezadeh D**(ph.D)-Sayemiri K*** (M.Sc)-
Keykhavand A.Kh****(M.D)

*Master of Science in Golestan University of Medical Sciences.

**Full Professor in Tehran University of Medical Sciences.

*** Master of Scienc in ILAM University of Medical Sciences.

****Specialist in infectious diseaseand Faculty member in ILAM University of Medical Sciences

Abstract

According to WHOM quality of life is defined as: peoples's perception of their position of life in the content of culture and system in which they live and in relation to their expectation, standards and concern. (WHOQOL group ۱۹۹۳).This cross- sectional study that performed to assess the health related quality of life (HRQOL) in students of medical sciences ILAM University.

۲۴۰ students were selected by simple random sampling data collection was carried out by sf۳۶ questionnaire. The data was analyzed by SPSS software and nonparametric tests such as kruscal Wallis and man-witney. confident interval was $p < / ۰.۵$.

The age average of the subjects was ۲۲seven percent were married and more than half (۵۷.%)of the subjects were much concerned about their job perspectives.

The results showed the correlation between HRQOL and variables of gender, family income, concern to future job,students' base and interest in the field was significantly.

HRQOL was higher in females in males .

the results suggest paying more attention to HRQOL and planning for promotion students' HRQOL to promote of QOL performance of working and marriage program and emphasis support .

Key word

Health related quality of life- Student